

Готинян-Журавльова В. В.

д. філос. н., доц.,

кафедра культурології,

Одеський національний університет

імені І. І. Мечникова

ЛЮДСЬКЕ ВИМІРЮВАННЯ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Культура є специфічною формою буття людини, особливою формою її діяльності, її сутності, тим, що виокремлює людину від тваринного світу. Вона є продуктом суспільного розвитку людства і водночас якісною характеристикою суспільства, за допомогою якої формуються переконання, настанови, виробляються критерії оцінки матеріальних і духовних цінностей, визначаються власні ціннісні орієнтації. На думку Ю. Ж. Шайгородського, цінність є своєрідним культурним кодом. Він підкреслює, що «кожна культура породжує власну ціннісну систему. Саме за її змістом можна судити, наскільки успішно відбувається процес культурної ідентифікації нації, народу, розвивається чи руйнується національна свідомість, зберігає себе нація як носій унікального, лише їй притаманного, чи поступово втрачає ці риси. Саме існування «культурного коду» зазвичай є доказом не одно-, а багаторядного розвитку цивілізації» [1, с. 6]. Звідси випливає розуміння культури як специфічної людської діяльності.

Г. Ріккерт розумів культуру як систему цінностей, зокрема таких як істина, краса, надособистісна святість, моральність, щастя, особистісна святість. Цінність взагалі є центральною категорією його філософії. Він зазначає, що проблема цінності «є проблемою «значимості» цінності, і це питання жодним чином не співпадає з питанням існування акта оцінки» [цит. за 2, с. 302]. Цінності є тим, що має величезне значення, що потрібно людині. Цінності присутні в дійсності лише як блага в об'єкті і як оцінка в суб'єкті. Вони надають сенс акту оцінки, який створює блага. Сукупність усіх благ утворює сферу культури. Культура, таким чином, є частиною дійсності, яка пов'язана з цінностями. Так, для В. Віндельбанда культура є галуззю, де людина вільно обирає

цінності відповідно до їх розуміння і усвідомлення. Саме цінність, як компонент культури, виявляє, підкреслює людський вимір культури [2]. На думку дослідниці Е. Заредінової, цінність «характеризує людський вимір суспільної свідомості, оскільки проходить крізь особистість, її внутрішній світ. Цінність – це щось усе проникаюче, що визначає сенс і всього світу, й кожної особистості, й кожної події, й кожної людини. Тому культура в її аксіологічному зрізі має розумітися як міра одухотворення соціальних і природних відносин, міру олюднення та гуманності яких вона уособлює» [3, с. 199].

Таким чином, культура виступає сукупністю матеріальних і духовних цінностей, які створені людством. По суті це спосіб відношення людини до природи, суспільства, до самого себе, в ході якого людина засвоює створену раніше культуру, також відтворює культуру, створюючи нове на основі отриманих знань, умінь, навичок, здібностей, засвоєних нею як цінності. Культура розпізнається у відношеннях людини до дійсності, до інших людей, до самого себе, а відношення людини до культури є важливим не лише для культурного розвитку людини, а й для існування самої культури.

Культура є надприродним результатом життєдіяльності людини. Саме завдяки культурі людина змогла виокремитися з тваринного світу і поступово набути власне людських рис, людських ознак. Перші заборони, табу, заповіді, формування традицій, моральних норм, системи цінностей, законів є специфічними, властивими культурі, формами регулювання пристрастей, бажань, поведінки людини в суспільстві. Тому сутність культури можна осягнути лише через діяльність людини. Поза людиною, поза діяльністю людини культура відсутня. Вона породжена необхідністю людини об'єднуватися у спільноту задля забезпечення виживання, власних потреб, умов існування. Людині необхідно постійно звертатися до навколишнього світу в пошуках необхідної енергії, інформації для удосконалення самої себе і навколишнього світу. Отже, культура є творчою діяльністю, носієм загальнолюдських цінностей, які направлені на перетворення людської історії у внутрішнє багатство особистості,

у світ її цінностей, таких як добро, милосердя, дружба, любов, істина, справедливість, працелюбність тощо.

Список використаної літератури

1. Шайгородський Ю. Суспільна мораль як система цінностей. Правові засади захисту особистісних цінностей та суспільної моралі: збірник нормативних актів України / Уклад. : Ю.Ж.Шайгородський, К. П. Меркотан. К. : Укр. центр політ. менеджменту, 2007. С. 5–20.
2. Готинян-Журавльова В. В. Безеталонне вимірювання ціннісних орієнтацій особистості: соціально-філософський аналіз: дис....д-ра філос..н. : 09.00.03/ Державний заклад «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2021. 367 с.
3. Заредінова Е. Культурні та особистісні цінності: логіка взаємозв'язку. Науковий вісник МНУ імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки. 2017. № 2(57). С.197-201.